

Iako je eko-zdravlje značajno za sva živa bića na planeti, šira javnost još nije dovoljno upoznata sa pojmom i konceptom ovog multidiscipliranog polja.

Višestruko uvećanje broja stanovnika Zemlje u prethodnih stotinu godina prati i eksponencijalni porast uticaja čoveka na okolinu. Zadovoljenje svakodnevnih ljudskih potreba zahteva ogromne količine resursa koji se tokom našeg životnog veka ne mogu obnoviti. Efekti ovih globalnih promena su višestruki - temperature rastu, okeani postaju kiseli, prirodni ciklusi azota i fosfora su znatno izmenjeni, gotovo trećina tropskih šuma i petina koralnih grebena je izgubljena, a brojne životinjske i biljne vrste postepeno nestaju. Ljudski uticaj na planetu toliko je snažan, da se sve češće govori o novoj geološkoj epohi - Antropocenu. Ali, delujući na životnu sredinu i menjajući njene karakteristike, promene se događaju i u suprotnom smeru - stanje životne sredine ima veliki uticaj na kvalitet života i zdravlje ljudske populacije. Iako najveći broj termina koji opisuje spomenute uzročno-posledične mehanizme nije u potpunosti odomaćen u našem jeziku, mi opisano multidisciplinarno polje danas najčešće nazivamo eko-zdravljem.

Da bi se bolje razumeli uticaji životne sredine na zdravlje, potrebno je da fokus koji je najčešće na individualnom ponašanju pomerimo ka socijalnom okruženju, načinu života i zadovoljenju fizioloških potreba i ka fizički stvorenoj - veštačkoj sredini, koju čine stambeni prostor, kancelarije, škole, farme i fabrike, putna infrastruktura, kao i prakse korišćenja zemljišta i upravljanja otpadom.

Činioci životne sredine koji doprinose eko-zdravlju su složeni, no analizom zagađenja se i dalje najčešće bavimo pristupajući mu na način kakav je uobičajen i kod tradicionalne ekološke nauke.

Aerozagadjenje

Zagađujuće materije u vazduhu izazivaju mnogobrojna negativna dejstva na biljne, životinjske vrste i čoveka, ali i na druge činioce okoline, poput fasada objekata i spomenika kulture na kojima se usled navedenih dejstava javljaju oštećenja poput korozije.

Zagađenje vazduha se najpre može uočiti na biljkama, jer se na njima brzo ispoljavaju morfološke promene boje, izumiranje pojedinih tkiva usled poremećaja nastalih u biljnim ćelijama. Delovanje aerozagadjenja na ljudski organizam ogleda se u pojavi bolesti disajnih organa (astma, bronhitis, emfizem, karcinom pluća) jer se štetne materije najlakše unose disanjem.

Prema procenama Svetske zdravstvene organizacije, u Srbiji pod uticajem aerozagadjenja nastupi ranija smrt oko 5.400 ljudi. Tokom prethodne decenije, u našoj zemlji su vršena istraživanja o dejstvu azotnih oksida, sumpor-dioksida i ozona na zdravlje, a u 11 industrijskih gradova vršena je i analiza čestičnog zagađenja (PM10), kao jedne od najvećih

pretnji zdravlju.

Istraživanja su pokazala da problem predstavlja i nedovoljan broj automatskih mernih stanica kvaliteta vazduha, kao i neadekvatno korišćenje postojećih stanica.

Zagadjenje vode

Čovek, kao i sva druga živa bića, snabdeva se vodom iz okoline, pa se kroz kvalitet te vode ogleda stanje naših vodotokova i sistema vodosnabdevanja. U pijaćoj vodi, uključujući i aširanu, možemo očekivati određene primese štetnih materija, koje se prate u skladu sa propisima preuzetim iz Okvirne direktive EU o vodama. Ukoliko su vodotokovi opterećeni fekalijama, patogenim klicama i bakterijama, virusima i drugim parazitima, one predstavljaju epidemiološku pretnju, jer izazivaju brojne infekcije kože i digestivnog trakta. U raznovrsnom sastavu prirodnih voda, nalaze se i pojedini radioaktivni minerali, poput radona, koji se akumulira u podzemnim bunarima, i predstavlja pretnju za ćelijsku strukturu DNK čoveka. Nakon kontinuirane izloženosti niskim dozama arsena, često prisutnog u podzemnim vodama, mogu se javiti glavobolje i neurološke smetnje, disfunkcija jetre, respiratornog i reproduktivnog sistema. Prisustvo olova povremeno biva problem u naseljima sa dotrajalim vodovodnim cevima, napravljenim upravo od ovog elementa. Veliki teret za životnu okolinu predstavljaju i neprečišćene otpadne vode iz naselja i industije, koje se ispuštaju u reke, budući da se manje od 10 odsto otpadnih voda u Srbiji prečišćava. Takođe, i dalje postoji značajno odstupanje u kvalitetu vodosnabdevanja urbanih i ruralnih oblasti.

Zagadjenje zemljišta

Zemljište, kao osnova poljoprivredne proizvodnje, a samim tim i opstanka ljudskog roda, predstavlja značajno prirodno dobro koje se obnavlja veoma sporo.

Glavnu štetu zemljištu nanose zagađenje tla i vazduha, erozija, salinizacija, prekomerna urbanizacija i poplave. Zagađivanjem može da dođe do njegove degradacije, destrukcije ili pak do privremenog ili potpunog isključenja zemljišta iz funkcije. Dezertifikacija predstavlja gorući problem nastao usled porasta globane temperature, prouzrokovanog klimatskim promenama.

Neslavna praksa odlaganja otpada na divlje deponije dovodi do kontaminiranja zemljišta. Pri padavinama vrši se spiranje zagađujućih materija, pesticida i drugih široko korišćenih hemikalija do prvog sloja podzemnih voda, koje su često izvorišta vodosnabdevanja, što kao posledicu može imati epidemije bolesti nastale korišćenjem zagađene vode za piće.

Uvođenje systemske promene u način upravljanja zemljištem od izuzetnog je značaja za Srbiju, zbog velikih potencijala za razvoj poljoprivredne proizvodnje.

Izvor: energetskiportal